

en endnu langt mere indskrænkende Natur. Naar vi nu have den ene af disse Indskrænkninger, den nemlig, som ligger i Lehnbestielsen — og vi behøve blot at see i denne Lov af 1769, for at lægge Mærke til, at man ikke ansaae det for en ringe Ting, naar man, for at naae det store Formaal at fremme Selveiendom eller Arveskifte med Ret til at sælge og pantsætte, gav Tilladelse til at sælge bort fra disse bundne Godser, — saa spørger jeg den ærede Justitsminister: Hvad gives der da til Bederlag for den Ret, som Regeringen udøver ikke alene over det samlede Fæstegods, men særligt over Lehnsgodset? Hvad faaer Bondestanden til Erstatning for det, der tabes ved at miste disse Tilsynsværger? Lovforslaget har tilsagt en Erstatning, den nemlig, at Fæstegodset skulde sælges i Familien til Fæstere eller hans nærmeste Livsarvinger; men dette har, siger den ærede Minister, sine store Banskfæligheder. Jeg skal ikke nægte, at det kan have sine store Banskfæligheder; men hvad kan og bør der sættes istedetfor? Det er den Dypgave, der ligger for, det er det, der skal løses. Det er ikke nok at sige, at Sagen kan have sine Banskfæligheder, og derfor maa man opgibe den. Nei, det maa findes et Middel til at erstatte det, som tabes. Den ærede Minister siger: „Ja, men Lehnsherren er jo for Dieblicket ikke pligtig til at give Fæstet til Børnene“; men den ærede Minister er pligtig til, dersom det skulde vise sig, at man paa Lehnsgodserne misbrugte den Myndighed, og Fæstet derved blev trykkende for Fæstebefolkningen, da at foreslaae en Lov, ifølge hvilken en Foranstaltning toges, som sikrede Bonden saaledes, at han kom til at sidde „holden“ ved Gaarden. Det er den Ret, som ligger i vor hele Fæstelovgivning, og som ikke er afluttet; den Udviklingsret, hvis endelige Formaal er at sikkre Bondebefolkningen „holden“ ved Stederne som Statens egentlige Skatteydere; thi det er dem, der skulle drive Skatten op af Jorden. Det er ikke en Ret, men det er en Pligt, for hvis Dypfyldelse Regeringen har at sørge igennem Lovgivningens Udvikling. Derfor er det, at vi maae holde fast her i denne Paragraph paa

Noget, som giver Erstatning derfor, eller vi maae slaae ind paa en ganske anden Vej, nemlig istedetfor denne Lov at søge at faae en Fæsteforbedringslov. Det er Noget, som ikke kan bortvises. Det ligger klart for Alles Dine, at der for Dieblicket er en Kamp mellem den store dyrkende og brugende Befolkning, og dem, der kalder sig Ciere, thi paa den ene Side vil man have sin Eiendomsret udvidet over det Gebeet, som Loven har afstiftet derfor, og paa den anden Side kræver man Loven udført og hvorledes? Have vi ikke seet det? Er der ikke paavist Misbrug, som have været gjorte, og have vi ikke seet disse Misbrug bragte for Dømsstolene? Men hvad have vi tillige seet komme ud deraf? Erklæringer om, at disse Love havde man rimeligvis ikke behøvet at kjende, siden man er blevet fritaget for Straf, fordi man havde overtraadt dem — som det i Dommene hedder — „i god Tro.“ Dersom enhver Lyv, der havde staalet, kunde komme og sige: Jeg har overtraadt Loven, men jeg har gjort det i god Tro, fordi jeg antog, at jeg havde Lov til at tage, hvad jeg behøvede, og hvad der var mig bekvemest til at bruge, — hvorledes vilde det saa gaae? Men disse Love fra 1769 antager man formodentlig for at være saa gamle, at dem kan man overtræde uden at blive straffet, fordi man har været „i god Tro.“ — Men hvorfor er man kommen til at gjøre det i god Tro? Fordi det i en lang Arrække er blevet taalt, og taalt, som det synes, med det Formaal at naae hen til en Tid, hvor det, som hidtildags har været en berettiget Indskrænkning, tabte sin Betydning, og Fördelen faldt, til Hvem? Til den ene Side. Døer med denne Gensidighed, og Klagerne ville forstumme og Belvillie komme frem mellem de forskjellige og store Folkeclasser; vedbliv derimod at følge den Gensidighed, og Klagerne ville vore og vore for hver Dag, indtil Seiren bliver ligesaa eensidig, som Modstanden har været det.

Den ærede Justitsminister gjorde en Bemærkning om § 5, idet han nemlig sagde: „tag ikke Bevillingsretten bort ved Loven; der ved vilde fremstaae den Banskfælighed, at de